

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Πολιτική, Πόλεμος, Στρατηγική

Ενότητα 8: Καρλ φον Κλαούζεβιτς

Γιώργος Μαργαρίτης
Τμήμα Πολιτικών Επιστημών

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Καρλ φον Κλαούζεβιτς

1780 - 1831

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

1. Βιογραφικά στοιχεία του Κλαούζεβιτς.
2. Τα έργα του Κλαούζεβιτς.
3. Ο Κλαούζεβιτς και η ιστορία.
4. Ειδική Βιβλιογραφία.

Σκοποί ενότητας

- Να παρουσιασθούν τα βιογραφικά στοιχεία του Καρλ Φον Κλαούζεβιτς.
- Να παρουσιαστούν τα έργα του Κλαούζεβιτς.
- Να αναλυθεί το ιστορικό παράδειγμα στα έργα του Κλαούζεβιτς.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Βιογραφικά στοιχεία του Κλαούζεβιτς

Βιογραφικά στοιχεία του Κλαούζεβιτς

- Ο Κλάουζεβιτς γεννήθηκε στα 1780 και πέθανε από χολέρα στα 1831. Από την ηλικία των 12 ετών μπήκε στον στρατό των βασιλέων της Πρωσίας – στρατό αρχαϊκό στις δομές αλλά υποδειγματικό ως προς την πειθαρχία του. Σε πολύ νεαρή ηλικία πήρε μέρος στις εκστρατείες ενάντια στην επαναστατική Γαλλία στα 1793 – 1795. Στα 1801 – ήταν 21 ετών – μπήκε στην Στρατιωτική Ακαδημία της Πρωσίας και ξεκίνησε σταδιοδρομία αξιωματικού που τον οδήγησε ως τον βαθμό του στρατηγού.

Καρλ Φίλιππ Γκότλιμπ φον Κλάουζεβιτς
(Carl Philipp Gottlieb von Clausewitz)
Πηγή: Wikipedia

Βιογραφικά στοιχεία του Κλαούζεβιτς

- Νέος αξιωματικός ακόμα, ανοικτός στις καινοτομίες – στην μεταφορά δηλαδή των καινοτομιών που έφερε στην τέχνη του πολέμου η Γαλλική Επανάσταση και ο Ναπολέων – πρωτοστάτησε στην αναδιοργάνωση του πρωσικού στρατού ως στέλεχος στην ομάδα του φον Σάρνχορστ.
- Στη μάχη της Ιένας, τον Οκτώβριο του 1806 ο Κλαούζεβιτς αιχμαλωτίστηκε από τους Γάλλους και παρέμεινε ως κρατούμενος στη Γαλλία στα 1807 – 1808. Στη συνέχεια έσπευσε να προσφέρει τις υπηρεσίες του στον Ρωσικό στρατό στις τάξεις του οποίου πολέμησε στην εκστρατεία του Ναπολέοντα κατά της Ρωσίας στα 1812.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τα έργα του Κλαούζεβιτς

Τα έργα του Κλαούζεβιτς

Περί του Πολέμου

- Το βασικό έργο του Κλαούζεβιτς είναι το «Περί του πολέμου». Το έργο αποτέλεσε τον καρπό ολόκληρης της ζωής του συγγραφέα του και σε αυτό ενέταξε τις επιμέρους σημειώσεις, σκέψεις και προβληματισμούς που κατά καιρούς κατέγραφε μέσα στην πολιτική και στρατιωτική του εμπειρία. Το έργο χωρίζεται σε επιμέρους βιβλία που το καθένα από αυτά πραγματεύεται ένα διαφορετικό θέμα – με άξονα πάντοτε τον πόλεμο. Τα οκτώ αυτά βιβλία είναι τα ακόλουθα:
 - I. Για τη φύση του Πολέμου.
 - II. Για την Θεωρία του Πολέμου
 - III. Η Στρατηγική.
 - IV. Η εμπλοκή.
 - V. Οι στρατιωτικές δυνάμεις.
 - VI. Η Άμυνα.
 - VII. Η Επίθεση.
 - VIII. Ο Σχεδιασμός.

Τα έργα του Κλαούζεβιτς

- Όταν στα 1831 ο Κλαούζεβιτς πέθανε από χολέρα τα επιμέρους αυτά βιβλία είχαν ολοκληρωθεί σε διαφορετικό ποσοστό τα καθένα. Η πρώτη τους έκδοση στα 1832 έγινε με την επιμέλεια της γυναίκας του στρατηγού. Έκτοτε έγινε πολλή συζήτηση για τις όποιες προσθέσεις, αφαιρέσεις ή μεταβολές έγιναν στο κείμενο του ίδιου του Κλαούζεβιτς ή στις σημειώσεις του, γεγονός που μετέτρεψε το έργο και σε φιλολογικό πρόβλημα.

Τα έργα του Κλαούζεβιτς

- Οι διαδοχικές «αποκαταστάσεις» του έργου φαίνεται ότι κατέληξαν σε ουσιαστικά αποτελέσματα στις δεκαετίες του 1950 και 1960 – στο πλαίσιο του μεγάλου ενδιαφέροντος για τις θεωρίες του Κλαούζεβιτς στην κορύφωση του Ψυχρού Πολέμου [επεξεργασία Hahlweg 1950 – 1960 και σήμερα η πλέον αξιόπιστη έκδοση – μετάφραση είναι των Howard και Paret στα αγγλικά το 1976].
- Γενικά πάντως είναι παραδεκτό ότι τα βιβλία I, II και VIII ήταν τα πλέον ολοκληρωμένα ενώ το κεφάλαιο για την Άμυνα (βιβλίο 6) είναι το μεγαλύτερο και εκείνο που φαίνεται ότι απασχόλησε περισσότερο τον θεωρητικό του πολέμου.
- Το βιβλίο είναι εξαιρετικά δύσκολο στην ανάγνωση και δημιουργεί ενίοτε στον μελετητή την αίσθηση του αδιεξόδου και της αντίφασης.

Τα έργα του Κλαούζεβιτς

- Τα υπόλοιπα έργα του Κλάουζεβιτς έχουν περισσότερο μορφή ημερολογιακών σημειώσεων και παρατηρήσεων που απλά μας βοηθούν να κατανοήσουμε τον τρόπο που αντιλαμβανόταν την πολεμική σύγκρουση. Αυτά είναι:
- (α) “Αρχές του πολέμου” γράφτηκε πριν την αναχώρησή του για υπηρεσία στον ρωσικό στρατό στα 1812 για λογαριασμό του διαδόχου Φρειδερίκου Γουλιέλμου της Πρωσίας. Σε αυτό το έργο – που γράφτηκε όταν ο συγγραφέας του ήταν τριάντα περίπου χρονών – διακρίνονται μερικές από τις γραμμές της μετέπειτα γενικότερης σκέψης του.

Τα έργα του Κλαούζεβιτς

- (β) Οι Εκστρατείες του 1812 στη Ρωσία
- (γ) Η εκστρατεία του 1814
- (δ) Η εκστρατεία του 1815
- Πρόκειται για σημειώσεις και άθροισμα παρατηρήσεων παρά για αυτοτελή έργα – είναι όμως σημαντικά σημαντικά καθώς δείχνουν την πρόοδο στα θεωρητικά σχήματα του Κλαούζεβιτς.

Τα έργα του Κλαούζεβιτς

- Συχνά συγκρίνεται το έργο του με το αντίστοιχο των Σουν Τσού (Κινέζου θεωρητικού / εάν πρόκειται για «ιστορικό» πρόσωπο / του πολέμου στην αρχαιότητα – κάπου ανάμεσα στα 453 – 221 π.Χ.), εκείνο του Jomini (1779 – 1869) ή των Γερμανών στρατιωτικών ηγετών ή θεωρητικών του πολέμου στη σύγχρονη εποχή.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημεία από ορισμένα έργα

Σημεία από ορισμένα έργα

- Στο έργο του Κλαούζεβιτς ο αναγνώστης παρακολουθεί μία διαρκή εναλλαγή ανάμεσα στη “θέση” και στην “αντίθεση”:
- Παράδειγμα, ανάμεσα στις δύο φαινομενικά αντιφατικές θέσεις: “ο πόλεμος είναι μία μονομαχία σε μεγαλύτερη κλίμακα” και στο “ο πόλεμος είναι πολιτική”, μέσα από την κριτική και την εν μέρει ακύρωση του απόλυτου χαρακτήρα των θεωρήσεων αυτών, καταλήγει στη σύνθεση: **Ο πόλεμος; Μία “εντυπωσιακή” Τριάδα: ο πόλεμος είναι μία δυναμική, εγγενώς ασταθής, διάδραση των δυνάμεων που απορρέουν από τα βίαια πάθη (συγκινήσεις), την τύχη και τον ρασιοναλιστικό υπολογισμό.**

Σημεία από ορισμένα έργα

- Για ποιόν έγραψε ο Κλάουζεβιτς το “Περί του πολέμου”; σε ποιόν απευθυνόταν; τί ήθελε να αποδείξει με αυτό;
- Η απάντηση μπορεί να είναι ότι το απηύθυνε στους “επαγγελματίες του πολέμου” [στο χώρο του στρατού και της πολιτικής] τους οποίους ήθελε να επηρεάσει αλλά και να τους βοηθήσει να ταξινομήσουν και να κρίνουν τη γύρω από τον πόλεμο “φιλολογία”.
- Το έργο του δεν είναι διανοητικό παιχνίδι. Σε καμία περίπτωση δεν θεωρούσε ότι το βασικό προσόν ενός στρατιωτικού ηγέτη είναι η διανόηση. **Δεν θεωρούσε επίσης ότι θεωρία είναι εργαλείο για τη δράση – είναι εργαλείο για την μελέτη:** ως εκ τούτου για τη γενική διαμόρφωση της προσωπικότητας και της παιδείας ενός στρατιωτικού ηγέτη.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ο Κλαούζεβιτς και η ιστορία

Ο Κλαούζεβιτς και η ιστορία

- Ο τρόπος με τον οποίο ο Κλαούζεβιτς αναφέρθηκε στην ιστορία – στο ιστορικό παράδειγμα – για να θεμελιώσει ή να εξηγήσει τις απόψεις του εξελίχθηκε με την πάροδο του χρόνου και τη μεταβολή της προσωπικής του εμπειρίας.
- Στα πρώιμα έργα του προσφεύγει στην ιστορική ανάλυση για να εξηγήσει τρέχουσες καταστάσεις και πολεμικές συρράξεις. Στο **“Περί του πολέμου”** χρησιμοποιεί τα ιστορικά δεδομένα για το κτίσιμο θεωρίας – για την ανακάλυψη δηλαδή κανόνων με γενικότερη ισχύ.

Ο Κλαούζεβιτς και η ιστορία

- Η έννοια του ιστορικού παραδείγματος, υποστηρίζει, είναι σχετική καθότι αυτό είναι μερικό. Στηρίζεται σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο έδαφος και είναι καταδικασμένο να είναι “πρόσκαιρο” – δηλαδή συνδεδεμένο με την εκάστοτε συγκυρία.
- Παράδειγμα η μελέτη πολέμων γαλλικής επανάστασης η ναπολεόντεια ευρωπαϊκή ενοποίησης: πόλεμοι όπου το “αποφασιστικό” το “απόλυτο” αποτέλεσμα έχει σημασία.

Ο Κλαούζεβιτς και η ιστορία

- [Στο πολιτικό πεδίο η Γαλλική Επανάσταση θέλει να επιφέρει γενική ανατροπή των πολιτικών αλλά και των κοινωνικών κανόνων – καταστροφή της παλαιάς τάξης, ανάδειξη αστικής τάξης - πιο σύνθετα ακόμα: αστικής τάξης σε διασύνδεση/συνεργασία με την γαλλική αντίστοιχη και όχι με τους ανταγωνιστές της]
- Οι πόλεμοι του “παλαιού καθεστώτος” με τους περιορισμένους στόχους και τα στενά όρια στη διεξαγωγή τους είναι τελείως διαφορετικό είδος σύρραξης όχι επειδή οι τότε στρατιωτικοί και ηγεμόνες ήταν “βλάκες” ή “αμαθείς” αλλά επειδή τέτοιου είδους αποτέλεσμα ζητούσε η τότε πολιτική – οικονομική – κοινωνική διάρθρωση του κόσμου.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ειδική βιβλιογραφία

Ειδική βιβλιογραφία

Τρέχουσες εκδόσεις του έργου του Κλαούζεβιτς

- Howard Michael Eliot, Paret Peter, *Carl von Clausewitz, On War. Indexed Edition*, (1989) Princeton U.P.
- Clausewitz Carl Von, *Principles of War*, (2003, Dover Publications)

Βιβλιογραφία

- Paret Peter, *Understanding War: Essays on Clausewitz and the History of Military Power*, (1992, Princeton U.P.)
- Rothenberg Gunther, *The Art of Warfare in the Age of Napoleon*, (1980) Indiana U.P.
- Rothenberg Gunther, *The Napoleonic Wars*, (2006) Harper Perennial

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Γιώργος Μαργαρίτης.
«Τίτλος Μαθήματος. Πολιτική, Πόλεμος, Στρατηγική. Καρλ φον Κλαούζεβιτς».
Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
http://opencourses.auth.gr/eclass_courses.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Μαρία Φράγκου
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2014-2015

